

PIENTEN LASTEN KUVATAITEELLINEN KEHITYS

Osaava-hanke:
varhaisiän taidekasvatuksen kehittäminen kuvataidekouluissa

Sinikka Rusanen, Porvoo 2014

TAIDE JA KULTTUURI

Lapsen visuaalinen / kuvallinen / kuvataiteellinen kehitys

Lapsen tasapainoinen hyvinvointi, kehitys, oppiminen

- fyysinen
- psyykinen
- sosiaalinen (Ks. esim Vantaan taikavoimaa-hanke 2006-2008)

Lapsen kuvataiteellisen kehityksen tavoitteet

- kulttuuriset
- esteettiset
- luovat

Taiteesta nauttiminen lapsen oikeutena

- LOS 1989
http://www.unicef.fi/Lapsen_oikeuksien_sopimus_koko
- ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus 1948
http://www.ihmisoikeudet.net/uploads/materiaali/YK_ihmisoikeuksien%20julistus.pdf

LAPSEN KUVATAITEELLINEN KEHITYS

(Rusanen 2012; Salminen 1978; Parsons 1987; Brittain-Lowenfeld 1987; Kindler 1997; Matthew 2004)

IKÄ	KEHITYSVAIHE	KUVATAITEELL. TUOTTAMINEN	TAITEEN TARKASTELU
1	RIIMUSTELU	toiminnan ilo	KATSELEMISEN ILO: KAIKKI TEOKSET, abstraktit ja esittävät
2			
3			
4	KUVALLISET	kertominen	
5	MERKIT		
6	SYMBOLIT	tutkiminen	
7			
8		havaintojen kuvaus	TEOKSEN AIHE
9	ALKAVA REALISMI		TEOKSEN ESITTÄVYYS

KEHITYSNÄKÖKULMA

- biologisesti määräytyneet kehitysvaiheet, luonnollinen kehitys, ikäkausimallit
- kuvallisten töiden tarkastelu suhteessa
  - ikä, synnyttämiset kaudet, lineaari kehitys
  - esittävyys
  - henkinen kehitys, älykkyys
  - itseilmaisus, lapsen mielen sisäinen toiminta

KUVATAIT. TOIMINTA 4.-5. IKÄVUOSINA

- toiminta sinänsä / sosiaalinen vuorovaikutus
- kommunikointia itsen kanssa; kertomista, ympäristön ilmiöiden luokittelua
- tunteiden ilmaisu / mielikuviutus värittää todellisuutta
- ihminen: yksityiskohdat lisääntyvät: kädet, vartalo, sormet, varpaat / vaatteet, hiukset / asento / hymy
- tila ympäröi lasta / paikka ja koko määräytyvät subjektiivisesti / kohteet siroteltu paperille ilman suhteita toisiinsa / lapsi voi kääntää paperia piirtäessään
- taideteos kokonaisuutena / päävärien tunnistaminen /yksinkertaisten geometrinen kuvioiden kopiointi
- esteettisiä mieltymyksiä
- erilaisten kuvaamisen tapojen erottelu
- ajan tunnistus kuvissa (menneisyys, nykyisyys, tulevaisuus)

KUVATAIT. TOIMINTA 5.-8. IKÄVUOSINA

- suuret kehityserot: kriittisyys omaa ilmaisua kohtaan
- havainnointi - motorinen harjaantuneisuus
- itselle merkitykselliset kokemukset, asiat, tiedot
- todellisuuden tutkiminen; kuvallisten tarinoiden luominen; tarkoitukselliset kokeilut eri välineillä; juttujen keksiminen
- ympäristö tiedon, mielikuvien, kokemusten mukaan/ maaviiva, emotionaalinen perspektiivi / samanaikaisesti useita suuntia / toistettu kuvaustapa
- esteettiset valinnat tarkoituksellisia ja omintakeisia; kiinnostus aiheeseen
- taiteeseen liittyvien kulttuuristen vaikutteiden erottelu
- ymmärrys taiteesta taiteilijan näkökulmasta
- teoksista kertominen, yksinkertaisten esteettisten periaatteiden kehittäminen

TAIDE KOGNITIONA JA KOMMUNIKAATIONA -NÄKÖKULMA

- Taide jäsentämisen väline
  - uusien asioiden suhteutus aiemmin opittuun
  - irrallisten ilmiöiden liittäminen toisiinsa
  - yhteydet tietojen ja kokemusten välille
- Eri aistialueiden välinen tiedonhankinta, symbolijärjestelmien kehitys
- Kulttuuriin kiinnittyminen, vuorovaikutus
- Oppijan kulttuurinen tausta ja yksilöllinen oppimistyyli
- U-käyrä
- Ekspertti – noviisi -malli
- Kuvallisen kehityksen monikanavainen malli
- Kuvallinen kehitys ristikkäisistä reiteistä muodostuva kartta

SOSIOKULTTUURINEN NÄKÖKULMA

- kontekstuaaliset tekijät, taide vuorovaikutuksena, sosiaalistuminen erilaisiin kuvallisiin käytäntöihin

Kehitys

- vuorovaikutteista oppimista suhteessa kulttuurisiin ja sosiaalisiin tekijöihin
- lapsen ja ympäristön kohtaamiset vievät eteenpäin
- ympäröivän kulttuurin taidot ja välineet siirtyvät lapsen sisäisiksi välineiksi
- kulttuuristen vaikutteiden omaksuminen, jäljittely ja työstäminen

Taide

- heijastelee kulttuurin sosiaalisia sopimuksia
- kulttuuriset symbolit sopimuksenvaraisia merkkejä, samanaikaisesti useita symbolisia järjestelmiä
- lasten kuvat narratiiveja, kertomuksia: liittyvät lapsen arjen ilmiöihin

Opettaja

- toiminnan jäsentäjä, kehystäjä/ympäristön ja kulttuurin vaikutteet, tilannekohtaiset tavoitteet

ESIMERKKIPROJEKTI: LAPSEN KOKEMUS JA PERFORMATIIVISUUS: KOKEMUS, LIIKE, MERKIT

Aikuisen estetiikka

realistinen,
todellinen, peilaava

taidot, materiaalit,
välineet, tekniikat

Lapsen ja aikuisen
oppimisprosessi

sosiaalinen
vuorovaikutus,
dialogi

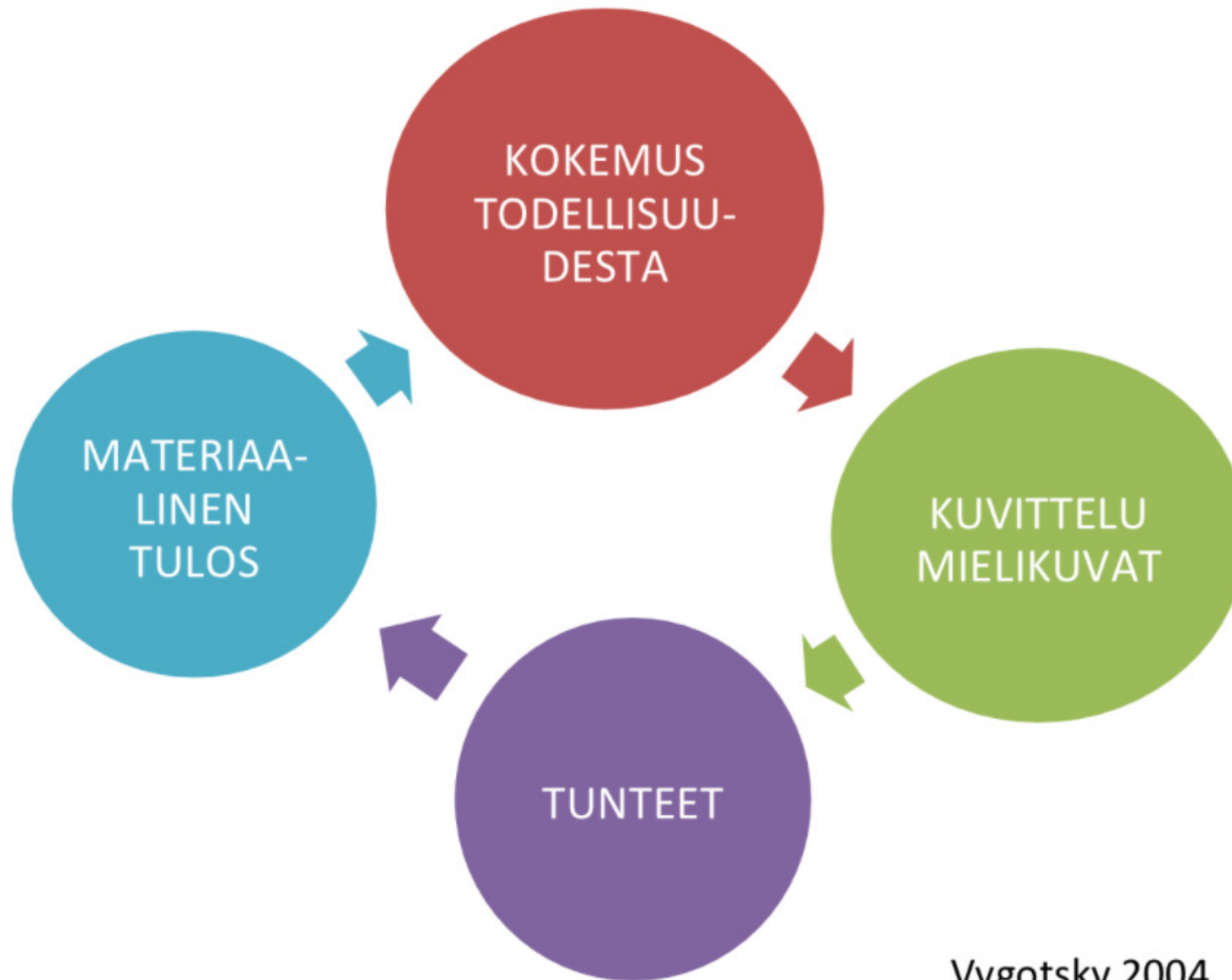
draamallisuus
tarinallisuus

Lapsen estetiikka

leikki
mielikuvitus
kehollisuus
multimodaalinen ja
symbolinen
esittäminen

kokeilut
prosessi
aktiivinen

TODELLISUUS JA MIELIKUVITUS

Vygotsky 2004

VYGOTSKY: MIELIKUVITUS

- ihmisen mielen tapa operoida, tiedostamisen muoto, yhdistelykyky kyky kaikilla ihmisillä
- perusta kaikelle luovalle toiminnalle: mahdollistaa taiteellisen, tieteellisen ja teknisen luovuuden
- kaksoisrooli ihmisen käyttäytymisessä: voi viedä ihmistä todellisuuteen tai pois sieltä.
- ei tuota vastakkain asettelua todellisuuden välillä: mitä rikkaampi todellisuus, sitä enemmän mahdollisuuksia mielikuvitukselle ja päinvastoin
- antaa mahdollisuuden tulkita kokemuksia ja tunteita
- lapsuusvuosiin oleellisesti kuuluva ilmiö; lapsi yhdistelee luovasti mielikuvia ja todellisuutta; kokemusten vähäisyys rajoittaa mielikuvia
- lapsen luomistapa synkretistinen ja muistuttaa leikkiä; taidelajit eivät eriytyneitä tai erikoistuneita, spontaanisuus

VYGOTSKY: LÄHIKEHITYKSEN VYÖHYKE

Lapsi oppii

itseksensä
vertaisryhmässä
aikuiselta
aikuisen kanssa

Aikuisen rooli

ympäristön luominen
vuorovaikutuksen
tukeminen
ylhäältä tasaveroinen
vuorovaikutus
aikuinen oppii
lapselta